

การพัฒนาแนวทางพัฒนาครูด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

The Development the Guidelines for Organising Learning Experiences of Teachers
at Child Development Centers under Kalasin Provincial Local Administration

ปรัชญาภรณ์ แสนแก้ว¹ และ เพชฌัญญ์ กิจระการ²

Prachayaporn Sangaew¹ and Pachoen Kidrakarn²

Received : 4 ก.ค. 2561

Revised : 18 ต.ค. 2561

Accepted : 21 ต.ค. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 3) พัฒนาแนวทางการพัฒนาครูด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 304 คน จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 152 แห่ง สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 32 ตัวชี้วัด 2) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง และมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 3) แนวทางการพัฒนาครู ด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 32 ตัวชี้วัด 54 แนวทาง และมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : แนวทางพัฒนาครู, การจัดประสบการณ์เรียนรู้ปฐมวัย, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

This study aimed at: 1) investigating the indicators and components of organizing learning experiences at Child Development Centers; 2) studying the current state and desirable state of organizing learning experiences; and 3) develop the guidelines of organizing learning experiences at Child Development Centres under Kalasin Provincial Local Administration. The samples were 304 teachers from 152 Child Development Centers selected through the multi-stage sampling and the questionnaire

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อีเมล : prachaa@windowslive.com

² อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Graduate Student, Department of Educational Administration and Development, Mahasarakham University,

Email: prachaa@windowslive.com

² Lecturer of Education Faculty, Mahasarakham University

was used for data collection. The descriptive statistics used in this study were mean, percentage and the Modified Priority Needs Index. The results of the study were: 1) the indicators and the components of organising learning experiences included 5 components and 32 indicators; 2) the current conditions of learning experience organization at the Child Development Centers were at the moderate level and the desirable conditions were at the high level; 3) the guidelines for organizing learning experiences at the Child Development Centres included 5 components, 32 indicators, and 54 guidelines. The results of the guideline suitability assessment and the possibility assessment were both found at the high level.

Keywords: Teacher Guideline Development, Learning Experiences for Pre-school Children, Child Development Center

บทนำ

สถานการณ์เด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 0-5 ปี จำนวน 4,585,759 คน หากแบ่งตามการดูแล และการจัดการศึกษาสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กอายุ 0-1 ปี จำนวน 1,509,017 คน หรือ ร้อยละ 32.91 ของเด็กทั้งหมดที่ส่วนใหญ่เป็นการดูแล และการให้การศึกษาเบื้องต้นจากคนในครอบครัว อาทิ บิดา มารดา ปู่ย่า ตายาย ญาติ และผู้ดูแล และกลุ่มเด็กอายุ 2-5 ปี จำนวน 3,076,742 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 67.09 ของเด็กทั้งหมดที่บางส่วนเริ่มเข้าสู่สถานรับเลี้ยงเด็กหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งแต่อายุ 2 ปี ซึ่งหากพิจารณาเด็กในช่วงอายุนี้นี้ จะเห็นได้ว่ามีเด็กเข้ารับการดูแล และการศึกษาในศูนย์เด็กเล็กจำนวน 912,111 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 29.65 ของเด็กในช่วงวัย (พัชรา เอี่ยมกิจการ, 2557 : 2)

การจัดประสบการณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นหลักสูตร ที่เน้นวิธีการเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้อง เด็กจะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ดีและถูกต้อง หลักสูตรมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ครูผู้สอนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็ก และมีบทบาทในการนำหลักสูตรไปใช้จริง เพื่อจัดประสบการณ์แก่เด็กและพัฒนาเด็กโดยตรง ซึ่งเด็กจะสามารถพัฒนา ได้เต็มศักยภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูและให้ความรู้เป็นสำคัญ จากทฤษฎีองค์ความรู้เรื่อง พัฒนาการเด็กและการพัฒนาการของสมองรวมทั้งงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย สรุปไว้ว่าช่วงเวลาที่สำคัญและจำเป็น ที่สุดในการพัฒนาสมอง คือ ตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี เด็กที่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูและพัฒนาอย่างถูกต้อง เมื่อพ้นช่วงวัยนี้ไปแล้ว อัตราการพัฒนาจะเปลี่ยนแปลงน้อยมาก ศาสตราจารย์ ดร.เจมส์ เจ. เฮกแมน จากมหาวิทยาลัยชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวว่า “การลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า ให้ผลตอบแทนแก่สังคมดีที่สุดในระยะยาว” โดยคืนผลตอบแทน กลับคืนมาในอนาคตมากถึง 7 เท่า เป็นทั้งการเพิ่มคุณภาพทรัพยากรบุคคลของประเทศ ลดอัตราการสูญเสียที่จะเกิดขึ้นใน อนาคต และองค์การยูนิเซฟซึ่งเป็นหน่วยงานของสหประชาชาติมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม พัฒนาการสุขภาพ รวมถึงความเป็นอยู่ของแม่และเด็กในประเทศกำลังพัฒนา ระบุว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย จะมีทักษะทางกายภาพ ความฉลาดทางด้านสติปัญญา และความฉลาดทางด้านอารมณ์สูงขึ้นกว่าปกติ และนำไปสู่การมีโอกาส ในการเรียนรู้ต่อในระดับที่สูงขึ้น และเป็นแรงงานที่มีคุณภาพมีรายได้สูง ส่งผลให้อัตราการก่อคดี หรือสร้างปัญหาสังคม ลดน้อยลงด้วย (ประเวศ วะสี, 2557 : 4)

ครูมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอน ครูไม่ได้มีหน้าที่เพียงแค่สอนอย่างเดียวเท่านั้น แต่ครูจะมีหน้าที่ ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กหรือผู้เรียน และการที่จะให้ครูเป็นนักวางแผนและนักคิดที่ดีนั้น จะเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ กว้างไกล เป็นผู้ที่ไม่รู้ใฝ่เรียน รู้ทันข่าวสารใหม่ ๆ และทันสมัยอยู่เสมอ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อ สารสนเทศสมัยใหม่

ตลอดจนติดตามความเคลื่อนไหวทางการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นบุคลากรแห่งการเรียนรู้ปรับตัวเข้ากับกระแสสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างชาญฉลาด เพื่อเตรียมพัฒนาเด็กให้เจริญเต็มตามศักยภาพ ครูจึงมีความจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนา เพราะภารกิจหลักในการปฏิบัติการสอนนั้นยังคงเป็นครูที่เป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัยนั้น ประสบการณ์ที่จัดต้องสนองต่อการพัฒนาของเด็กทั้ง 4 ด้าน และกิจกรรมที่จะจัดประสบการณ์ให้กับเด็กนั้น ก็ต้องจัดให้ครอบคลุมกิจกรรมหลักทั้ง 6 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมเกมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 22) กิจกรรมนั้นก็ต้องเป็นกิจกรรมที่สร้างความสนใจช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานและมีความสุขในการร่วมกิจกรรม การที่จะจัดกิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาการของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ครูจะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์อย่างเป็นระบบ มีการปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์ให้เป็นแผนการจัดประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างแท้จริง

สภาพการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าครูผู้ดูแลเด็กยังขาดการวางแผนการจัดกิจกรรมที่ดี ไม่ได้จัดทำแผนการจัดประสบการณ์อย่างเป็นระบบ ไม่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ส่งผลให้กิจกรรมการจัดประสบการณ์ไม่น่าสนุก ไม่สร้างความสนใจ การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กไม่กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ไม่ได้จัดประสบการณ์ในรูปแบบของการเรียนรู้ผ่านการเล่น ขาดสื่อวัสดุ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อม ที่เน้นให้เด็กเกิดทักษะ การเรียนรู้ คุณธรรมจริยธรรมกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติทุกขั้นตอน จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้พัฒนาการของเด็กทั้ง 4 ด้าน ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร อีกทั้งครูผู้ดูแลเด็กไม่ได้รับการนิเทศ การฝึกอบรมที่ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ จึงทำให้ไม่มีเทคนิคแนวทางหรือวิธีคิดที่ดีพอสำหรับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย (เทศบาลตำบลห้วยโพธิ์, 2558 : 14)

ผู้วิจัยในฐานะนักวิชาการศึกษา สังกัดกองการศึกษา เทศบาลตำบลห้วยโพธิ์ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและปฏิบัติหน้าที่ดูแลการจัดการศึกษาของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาแนวทางการพัฒนาครู ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเป็นการพัฒนาครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้สามารถจัดประสบการณ์สำหรับพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทำหน้าที่ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด
จำนวน 5 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมินความเหมาะสม
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดประสบการณ์เรียนรู้
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียดดังนี้
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย สำหรับการวิจัยระยะที่ 2 คือ ครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 1,422 คน จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 474 แห่ง
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน
สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 304 คน จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 152 แห่ง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและส่วนหนึ่งจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ได้แบบสอบถามกลับมาทั้งหมด 228 ฉบับ (ร้อยละ 75)
4. การวิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ระยะที่ 3 พัฒนาแนวทางพัฒนาครูด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์
 1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ หัวหน้า และครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ 2 แห่ง แห่งละ 3 คน รวม 6 คน และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง จำนวน 5 คน
 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของแนวทาง
 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล สัมภาษณ์หัวหน้าและครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบเกี่ยวกับวิธีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ แล้วประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของแนวทาง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน
 4. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า และวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผล

1. ผลการศึกษาขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 32 ตัวชี้วัด ดังนี้
 - 1.1 องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมความพร้อมของครู มี 6 ตัวชี้วัด ได้แก่
 - 1.1.1 เข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐาน จุดหมาย สารการเรียนรู้ และคุณลักษณะตามวัยของหลักสูตร
 - 1.1.2 เข้าใจหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักสูตร
 - 1.1.3 มีแฟ้มสะสมงานของเด็กเป็นรายบุคคล ใช้เพื่อเก็บรวบรวมผลงานของเด็ก รายละเอียดเกี่ยวกับเด็ก และครอบครัว และปฏิสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครอบครัว

- 1.1.4 มีการจัดเตรียมเนื้อหาเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร โดยบูรณาการความรู้รอบตัวแขนงต่าง ๆ
- 1.1.5 มีการจัดเตรียมสื่อประกอบการจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยใช้วัสดุหรือแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
- 1.1.6 มีผลการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาการจัดประสบการณ์เรียนรู้
- 1.2 องค์ประกอบที่ 2 การศึกษาข้อมูลผู้เรียน มี 6 ตัวชี้วัด
 - 1.2.1 เข้าใจพัฒนาการด้านร่างกายของเด็ก และความแตกต่างด้านร่างกายของเด็ก
 - 1.2.2 เข้าใจพัฒนาการด้านความคิดและสติปัญญา และความแตกต่างด้านความคิดและสติปัญญาของเด็ก
 - 1.2.3 เข้าใจพฤติกรรม/อากัปกริยา การแสดงออกของเด็ก
 - 1.2.4 เข้าใจสภาวะทางอารมณ์ และการรับมือกับสภาวะทางอารมณ์ของเด็ก
 - 1.2.5 มีรายงานการประเมินพัฒนาการของเด็กตามช่วงวัยเป็นรายบุคคล
 - 1.2.6 มีรายงานผลการส่งเสริมหรือแก้ไขปัญหที่พบเกี่ยวกับเด็กเป็นรายบุคคล
- 1.3 องค์ประกอบที่ 3 การวางแผนการจัดประสบการณ์ มี 8 ตัวชี้วัด
 - 1.3.1 มีการวิเคราะห์หลักสูตรและกำหนดสาระการเรียนรู้ รายปีการศึกษาและรายภาคเรียน
 - 1.3.2 มีแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้
 - 1.3.3 มีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมสำหรับแต่ละสาระการเรียนรู้
 - 1.3.4 มีการจัดเตรียมเนื้อหาสำหรับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้พร้อม
 - 1.3.5 มีการใช้วิธีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เหมาะสม สำหรับกิจกรรมประจำวันตามหลักสูตร
 - 1.3.6 มีการกำหนดสื่อ/แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้
 - 1.3.7 มีการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลสอดคล้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เหมาะสม
 - 1.3.8 มีการจัดเตรียมเนื้อหา/สื่อ/แหล่งเรียนรู้ เครื่องมือการวัดผล และการบันทึกผลต่าง ๆ ให้พร้อมสำหรับการจัดประสบการณ์เรียนรู้
- 1.4 องค์ประกอบที่ 4 การจัดประสบการณ์เรียนรู้ มี 7 ตัวชี้วัด
 - 1.4.1 มีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแผนการจัดประสบการณ์โดยยึดหยุ่นตามสถานการณ์จริง
 - 1.4.2 มีการเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ปัญหาเฉพาะหน้า และแก้ไขปัญหายอย่างเหมาะสม
 - 1.4.3 มีการปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรัก เมตตา ใช้หลักจิตวิทยาและการเสริมแรงทางบวก
 - 1.4.4 มีการให้การดูแลเด็กที่มีความแตกต่างกันอย่างเหมาะสมกับวัยและสภาพพื้นฐานของเด็ก
 - 1.4.5 มีการสังเกตพฤติกรรมของเด็กและบันทึกพฤติกรรมสำคัญต่าง ๆ ของเด็กที่เกิดขึ้นขณะจัดประสบการณ์เรียนรู้ ได้แก่ พฤติกรรมการแสดงออก คำพูด ท่าทาง การคิดของเด็ก
 - 1.4.6 มีการบันทึกผลการจัดประสบการณ์เรียนรู้หลังการจัดประสบการณ์
 - 1.4.7 มีการสะท้อนจุดแข็งจุดอ่อนที่พบจากการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อนำสู่การปรับปรุงการจัดประสบการณ์เรียนรู้ต่อไป
- 1.5 องค์ประกอบที่ 5 การวัดและประเมินผลผู้เรียน มี 5 ตัวชี้วัด
 - 1.5.1 มีการวัดผลผู้เรียนตามวิธีการที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้และบันทึกผล
 - 1.5.2 มีการบันทึกผลการวัดในเครื่องมือการบันทึกผลที่จัดเตรียมไว้
 - 1.5.3 มีการบันทึกข้อมูลสาเหตุของผลการปฏิบัติ ผ่าน หรือไม่ผ่าน ของผู้เรียนแต่ละคน
 - 1.5.4 มีรายงานผลการวัดและประเมินผู้เรียน
 - 1.5.5 มีการนำผลการวัดและประเมินผลผู้เรียน ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียน/การจัดประสบการณ์เรียนรู้ต่อไป

ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ได้แก่ การวางแผนการจัดประสบการณ์ การศึกษาข้อมูลผู้เรียน และการจัดประสบการณ์เรียนรู้

2. ผลการศึกษาศาภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

2.1 ผลการประเมินสภาพปัจจุบัน โดยคณะครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ นำเสนอตามลำดับ ได้แก่ การวางแผนการจัดประสบการณ์ การศึกษาข้อมูลผู้เรียน และการวัดและประเมินผลผู้เรียน

2.2 ผลการประเมินสภาพที่พึงประสงค์โดยรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ นำเสนอตามลำดับ ได้แก่ การวัดและประเมินผลผู้เรียน การศึกษาข้อมูลผู้เรียน และการจัดประสบการณ์เรียนรู้

3. ผลการพัฒนาแนวทางพัฒนาครูด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

3.1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครู ด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ตาราง 1 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุงและลำดับความต้องการจำเป็น โดยรวมของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

ด้านที่	องค์ประกอบการจัดประสบการณ์เรียนรู้ สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์	D	I	PNI _{modified}	ลำดับความต้องการ จำเป็น
1.	การเตรียมความพร้อมของครู	3.17	4.12	0.30	4
2.	การศึกษาข้อมูลผู้เรียน	3.34	4.36	0.31	3
3.	การวางแผนการจัดประสบการณ์	3.37	4.24	0.26	5
4.	การจัดประสบการณ์เรียนรู้	3.15	4.31	0.37	1
5.	การวัดและประเมินผลผู้เรียน	3.22	4.38	0.36	2

จากตาราง 1 พบว่าลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางพัฒนาครู ด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม เรียงลำดับความต้องการจำเป็น จากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การจัดประสบการณ์เรียนรู้ ลำดับที่ 2 การวัดและประเมินผลผู้เรียน ลำดับที่ 3 การศึกษาข้อมูลผู้เรียนลำดับที่ 4 การเตรียมความพร้อมของครู และลำดับที่ 5 การวางแผนการจัดประสบการณ์

3.2 แนวทางการพัฒนาครูด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 32 ตัวชี้วัด 54 แนวทาง ดังนี้

3.2.1 การเตรียมความพร้อมของครู ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด 10 แนวทาง สรุปได้ว่า

การเตรียมความพร้อมของครูมีแนวทางการปฏิบัติ คือการทำความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐาน จุดหมายสาระการเรียนรู้ และคุณลักษณะตามวัยของหลักสูตร เข้าใจหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักสูตร มีแฟ้มสะสมงานของเด็กเป็นรายบุคคล ใช้เพื่อเก็บรวบรวมผลงานของเด็ก รายละเอียดเกี่ยวกับเด็กและครอบครัว และปฏิสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครอบครัว มีการจัดเตรียมเนื้อหาเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร โดยบูรณาการความรู้รอบตัวแขนงต่าง ๆ มีการจัดเตรียมสื่อประกอบการจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยใช้วัสดุหรือแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และมีผลการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพราะการเตรียมการสอนของครูเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่จะต้องทำก่อนที่จะทำการจัดประสบการณ์เรียนรู้ จากตัวชี้วัดที่กำหนดจะเห็นว่า มีการเตรียมความพร้อมในด้านของการเตรียมการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพราะครูควรได้มีการเตรียมความพร้อมก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยทำความเข้าใจหลักสูตร หลักการจัดประสบการณ์ และเป้าหมายของหลักสูตรเพื่อเตรียมฐานความรู้ของตนเองเพื่อนำสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้ จัดเตรียมสื่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้พร้อม ซึ่งการจัดเตรียมสื่อการจัดประสบการณ์จะต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและองค์ความรู้ที่นำมาบูรณาการ โดยครูควรนำสื่อที่มีและหาได้ง่ายในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

3.2.2 การศึกษาข้อมูลผู้เรียน ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด 12 แนวทาง สรุปได้ว่า

การศึกษาข้อมูลผู้เรียน มีแนวทางการปฏิบัติ คือ การทำความเข้าใจพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กและความแตกต่างด้านร่างกายของเด็ก เข้าใจพัฒนาการด้านความคิดและสติปัญญา และความแตกต่างด้านความคิดและสติปัญญาของเด็ก เข้าใจพฤติกรรม อากัปกิริยา การแสดงออกของเด็ก เข้าใจสภาวะทางอารมณ์และการรับมือกับสภาวะทางอารมณ์ของเด็ก มีรายงานการประเมินพัฒนาการของเด็กตามช่วงวัยเป็นรายบุคคล มีรายงานผลการส่งเสริมหรือแก้ไขปัญหาที่พบเกี่ยวกับเด็กเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นการทำความเข้าใจเด็กก่อนที่จะทำการจัดประสบการณ์

3.2.3 การวางแผนการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย 8 ตัวชี้วัด 11 แนวทาง สรุปได้ว่า

การวางแผนการจัดประสบการณ์ มีแนวทางการปฏิบัติคือ การวิเคราะห์หลักสูตรและกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีการศึกษาและรายภาคเรียน การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้ครบตามหน่วยการเรียนรู้ตลอดปีการศึกษาและมีรายละเอียดของแผนอย่างครบถ้วน และการจัดเตรียมเนื้อหาสำหรับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้พร้อมเป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนจะต้องเตรียมการก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยวางแผนการจัดประสบการณ์ให้ดี และออกแบบหน่วยการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจุดหมาย ความมุ่งหมายของหลักสูตร

3.2.4 การจัดประสบการณ์เรียนรู้ ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด 14 แนวทาง สรุปได้ว่า

การจัดประสบการณ์เรียนรู้ มีแนวทางการปฏิบัติ คือ การจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแผนการจัดประสบการณ์โดยยึดหยุ่นตามสถานการณ์จริง มีการเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ปัญหาเฉพาะหน้าและแก้ไขปัญหายอย่างเหมาะสม ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรัก เมตตา ใช้หลักจิตวิทยาและการเสริมแรงทางบวก ให้การดูแลเด็กที่มีความแตกต่างกันอย่างเหมาะสมกับวัยและสภาพพื้นฐานของเด็ก การสังเกตพฤติกรรมของเด็กและบันทึกพฤติกรรมสำคัญต่าง ๆ ของเด็กที่เกิดขึ้นขณะจัดประสบการณ์เรียนรู้ บันทึกผลการจัดประสบการณ์เรียนรู้หลังการจัดประสบการณ์ และสะท้อนจุดแข็งจุดอ่อนที่พบจากการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อนำสู่การปรับปรุงการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ซึ่งการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยมีความชัดเจนในเรื่องของการบูรณาการความรู้ โดยตามหลักสูตรได้กำหนดสาระการเรียนรู้มาให้ ผู้สอนจะต้องวางแผนและจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ และจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้วิธีการบูรณาการให้เด็กมองเห็นภาพรวมของความรู้ และนำไปใช้ในชีวิตจริงของเด็กได้

3.2.5 การวัดและประเมินผลผู้เรียน ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด 7 แนวทาง สรุปได้ว่า

การวัดและประเมินผลผู้เรียน มีแนวทางการปฏิบัติ คือ ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ตามวิธีการที่ได้กำหนดไว้ สังเกตความเหมาะสมในการปฏิบัติของวิธีการวัดและประเมินผลที่ใช้เพื่อนำสู่การปรับปรุงและพัฒนา ให้ดีและเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป ใช้เครื่องมือการบันทึกผลการวัดที่จัดเตรียมไว้เพื่อบันทึกผลการวัด บันทึกผลการปฏิบัติงานกิจกรรม ท้ายแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ระบุสาเหตุของการปฏิบัติกิจกรรมผ่านหรือไม่ผ่าน และวิธีการแก้ไขของเด็กแต่ละคน จัดทำรายงานผลการวัดและประเมินผลเด็กอย่างสม่ำเสมอทุกหน่วยการเรียนรู้ รายภาคเรียน และรายปีการศึกษาวิเคราะห์ ผลการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้านความสำเร็จ หรือปัญหา และสาเหตุ แล้วทำการบันทึกข้อมูล และนำความสำเร็จและ ปัญหาที่พบจากการวัดและประเมินผลผู้เรียนมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการจัดประสบการณ์ให้ดีและเหมาะสมยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

การพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด กรมการปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 32 ตัวชี้วัด ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมความพร้อมของครู โดยตัวชี้วัดสรุปใจความสำคัญได้ว่า ครูผู้สอนควรมีการศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ เตรียมเนื้อหาและสื่อสำหรับจัดประสบการณ์ และมีการพัฒนาการจัดประสบการณ์ สอดคล้องกับ สมภาร ชันฉีวัตร (2551 : 78) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรด้านการจัด ประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดพิทักษ์นาราม อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ผลการพัฒนาพบว่า บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ทั้ง 6 ขั้นตอนคือ การกำหนดหัวเรื่องที่สอน มีการศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และสามารถสรุปเป็นหัวเรื่องที่สอนได้ องค์ประกอบที่ 2 การศึกษาข้อมูลผู้เรียน มี 6 ตัวชี้วัด ซึ่งการศึกษาข้อมูลผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องกระทำ เพื่อให้รู้จัก และมีความเข้าใจเด็กที่ดูแลทุกคนตามความแตกต่างของเด็กแต่ละคน และสอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนา เด็กเล็กของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553 : 16) มาตรฐานที่ 4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ได้กำหนด หลักการจัดประสบการณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไว้ว่าส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุก ประเภท โดยยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิต ของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย องค์ประกอบที่ 3 การวางแผนการจัดประสบการณ์ มี 8 ตัวชี้วัด เริ่ม ตั้งแต่การวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีการศึกษาและรายภาคเรียน มีแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดเตรียมเนื้อหาให้พร้อม จัดประสบการณ์เรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมประจำวัน กำหนดสื่อ/ แหล่งเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผลให้พร้อมสำหรับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ วัฒนา บุญญฤทธิ์ (2548 : 44) ได้อธิบายเกี่ยวกับการวางแผนการจัดประสบการณ์ไว้ว่า ประกอบด้วยการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การกำหนดสาระ การเรียนรู้ การกำหนดวิธีการจัดประสบการณ์ และการกำหนดวิธีการประเมินผล เป็นการประเมินผู้เรียนว่ามีการเปลี่ยนแปลง พัฒนาไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ องค์ประกอบที่ 4 การจัดประสบการณ์เรียนรู้ มี 7 ตัวชี้วัด คือ มีการจัด ประสบการณ์เรียนรู้ตามแผนการจัดประสบการณ์ โดยเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ปัญหาเฉพาะหน้า มีการปฏิบัติต่อเด็ก ด้วยความรัก เมตตา ใช้หลักจิตวิทยาและการเสริมแรงทางบวก มีการดูแลเด็กอย่างเหมาะสม สังเกตพฤติกรรมและบันทึก พฤติกรรมสำคัญต่าง ๆ ของเด็กที่เกิดขึ้น ขณะจัดประสบการณ์เรียนรู้ ได้แก่ พฤติกรรมการแสดงออก คำพูด ท่าทาง การคิด ของเด็ก มีการบันทึกผลการจัดประสบการณ์เรียนรู้หลังการจัดประสบการณ์ มีการสะท้อนจุดแข็งจุดอ่อนที่พบจากการจัด ประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อนำสู่การปรับปรุงการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับพิศนา ขัมมณี (2547 : 51) ซึ่งได้เสนอองค์ประกอบของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ไว้ว่า ประกอบด้วย การศึกษาปรัชญา/ทฤษฎี/แนวคิดเกี่ยวกับการ จัดประสบการณ์แล้วนำสู่การกำหนดจุดหมาย จัดกระบวนการเรียนรู้ และประเมินผล และองค์ประกอบที่ 5 การวัด และประเมินผลผู้เรียน มี 5 ตัวชี้วัด คือ การวัดผลผู้เรียนตามวิธีการที่กำหนดไว้ บันทึกข้อมูลสาเหตุของผลการปฏิบัติ

ผ่านหรือไม่ผ่านของผู้เรียนแต่ละคน มีรายงานผลการวัดและประเมินผู้เรียน มีการนำผลการวัดและประเมินผลผู้เรียนไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียน/การจัดประสบการณ์เรียนรู้ต่อไป สอดคล้องกับคณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543 : 28) ซึ่งได้นำเสนอวิธีการประเมินผล ว่าเป็นการประเมินผลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ว่าเป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ ตามวิธีการและเครื่องมือที่ได้ออกแบบไว้

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการประเมินสภาพปัจจุบัน โดยคณะครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ นำเสนอตามลำดับ ได้แก่ การวางแผนการจัดประสบการณ์ การศึกษาข้อมูลผู้เรียน และการวัดและประเมินผลผู้เรียนสอดคล้องกับการศึกษาของอาวูช ยวนแห้ว (2558 : 290) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดพิษณุโลกมีการดำเนินงานโดยรวม และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง ผลการประเมินสภาพที่พึงประสงค์โดยรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ นำเสนอตามลำดับ ได้แก่ การวัดและประเมินผลผู้เรียน การศึกษาข้อมูลผู้เรียน และการจัดประสบการณ์เรียนรู้ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์มีความสอดคล้องกับการศึกษาของณรงค์ ศาลา (2559 : 181) ซึ่งทำการศึกษาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม โดยทำการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม พบว่ามีสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

3.1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครู ด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการพัฒนาครู ด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การจัดประสบการณ์เรียนรู้ ลำดับที่ 2 การวัดและประเมินผลผู้เรียน ลำดับที่ 3 การศึกษาข้อมูลผู้เรียนลำดับที่ 4 การเตรียมความพร้อมของครู และลำดับที่ 5 การวางแผนการจัดประสบการณ์ โดยผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์เรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และมีความต้องการจำเป็นที่ควรได้รับการพัฒนามากที่สุด รองลงมา คือ การวัดและประเมินผลผู้เรียน การศึกษาข้อมูลผู้เรียน การเตรียมความพร้อมของครู และการวางแผนการจัดประสบการณ์ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของสัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2559 : 14) ได้ทำการศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของครูผู้ดูแลเด็กประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติในการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพ ของครูผู้ดูแลเด็กทั้งสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน แสดงว่าครูผู้ดูแลเด็กมีความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพทุกด้าน

3.2 การพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 32 ตัวชี้วัด 54 แนวทาง มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 การเตรียมความพร้อมของครู ได้แก่ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐาน จุดหมาย สาระการเรียนรู้ และคุณลักษณะตามวัยของหลักสูตร เข้าใจหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักสูตร มีแฟ้มสะสมงานของเด็กเป็นรายบุคคล ใช้เพื่อเก็บรวบรวมผลงานของเด็ก รายละเอียดเกี่ยวกับเด็กและครอบครัว และปฏิสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครอบครัว มีการจัดเตรียมเนื้อหาเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร โดยบูรณาการความรู้รอบตัวแขนงต่าง ๆ

มีการจัดเตรียมสื่อประกอบการจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยใช้วัสดุหรือแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และมีผลการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพราะการเตรียมการสอนของครูเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่จะต้องทำ ก่อนที่จะทำการจัดประสบการณ์เรียนรู้ จากตัวชี้วัดที่กำหนดจะเห็นว่าการเตรียมความพร้อมในด้านการเตรียมการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพราะครูควรได้มีการเตรียมความพร้อมก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยทำความเข้าใจหลักสูตร หลักการจัดประสบการณ์ และเป้าหมายของหลักสูตรเพื่อเตรียมฐานความรู้ของตนเองเพื่อนำสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้ จัดเตรียมสื่อประกอบการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้พร้อม ซึ่งการจัดเตรียมสื่อประกอบการจัดประสบการณ์จะต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและองค์ความรู้ที่นำมาบูรณาการ โดยครูควรนำสื่อที่มีและหาได้ง่ายในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ การจัดเตรียมสื่อให้พร้อมนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ วาสนา จักรแก้ว, วราภรณ์ ทองนิยม และอริญญา ม่านตา (2555 : ค) ได้ศึกษาการศึกษาความต้องการการพัฒนาศักยภาพและสมรรถภาพด้านการเรียนการสอนของครูปฐมวัยในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่าโดยรวมครูปฐมวัยมีความต้องการพัฒนา ด้านการเลือกวิธีการสอนและเทคนิคการสอน และด้านการเตรียมการสอน ด้านการเลือกใช้สื่อ และจัดทำสื่อการสอน ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ส่วนของการเตรียมพร้อมในการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ได้แก่ การเตรียมแฟ้มสะสมงานของเด็ก และการเตรียมความพร้อมด้านความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครอบครัว โดยเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างเด็กและครอบครัวและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก และครอบครัว นอกจากนี้ ครูควรเป็นผู้ที่รักการค้นคว้าและการพัฒนาตนเอง เพื่อให้พร้อมสำหรับการสอนและเพื่อเป็นผู้รอบรู้ ครูจึงควรเป็นผู้ที่รู้จักพัฒนาตนเองอยู่เสมอ การศึกษาค้นคว้าของครูโดยการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง จะส่งผลให้ครูเป็นผู้มีความไม่เรียนรู้ สอดคล้อง กับการศึกษาของปริญญ่า มีสุข (2552 : 155) ได้ศึกษาผลของการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู ผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา พบว่า ครูใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด

3.2.2 การศึกษาข้อมูลผู้เรียน ได้แก่ การทำความเข้าใจพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กและความแตกต่างด้านร่างกายของเด็ก เข้าใจพัฒนาการด้านความคิดและสติปัญญา และความแตกต่างด้านความคิดและสติปัญญาของเด็ก เข้าใจพฤติกรรม/อากัปกริยาการแสดงออกของเด็ก เข้าใจสภาวะทางอารมณ์และการรับมือกับสภาวะทางอารมณ์ของเด็ก มีรายงานการประเมินพัฒนาการของเด็กตามช่วงวัยเป็นรายบุคคล มีรายงานผลการส่งเสริมหรือแก้ไขปัญหาที่พบเกี่ยวกับเด็กเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นการทำความเข้าใจเด็กก่อนที่จะทำการจัดประสบการณ์ สอดคล้องกับ McAfee and Leong (1994 : unpagged) ซึ่งได้อธิบายเกี่ยวกับการทำความเข้าใจเด็กไว้ว่า โดยส่วนใหญ่ครูอนุบาลจะนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลเด็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอใช้ในการทำความเข้าใจเด็กแต่ละคน ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยครูในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของตน เช่น ครูอาจนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาใช้ในการเลือกสื่อการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กในชั้นของตนเอง นอกจากนั้นข้อมูลต่าง ๆ ยังช่วยให้ครูวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม เช่น กิจกรรมที่จัดแต่ละอย่างควรใช้เวลาอย่างน้อยเพียงใด การจัดศูนย์การเรียนรู้ในรูปแบบไหน เพื่อสนองความต้องการและความสนใจของเด็ก เป็นต้น

3.2.3 การวางแผนการจัดประสบการณ์ ได้แก่ การวิเคราะห์หลักสูตรและกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี การศึกษาและรายภาคเรียน การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้ครบตามหน่วยการเรียนรู้ตลอดปีการศึกษา และมีรายละเอียดของแผนอย่างครบถ้วน และการจัดเตรียมเนื้อหาสำหรับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้พร้อม เป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนจะต้องเตรียมการก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยวางแผนการจัดประสบการณ์ให้ดีและออกแบบหน่วยการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจุดหมาย ความมุ่งหมายของหลักสูตร ดังที่หลักสูตรปฐมวัย ได้กล่าวไว้ว่า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 8) การวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (จุดหมาย) ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ของเด็ก 3-5 ปี ผู้สอนต้องวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ของเด็ก 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาสาระการเรียนรู้ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม

สำหรับแต่ละสาระ เนื่องจากการวางแผนการจัดประสบการณ์มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการกำหนดการใช้วิธีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมประจำวันตามหลักสูตร รวมถึงกำหนดสื่อ/แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ และกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลสอดคล้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เหมาะสม การจัดเตรียมเนื้อหา สื่อ แหล่งเรียนรู้ เครื่องมือการวัดผล และการบันทึกผลต่าง ๆ ให้พร้อมสำหรับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ สอดคล้องกับปิยะมาศ ทองเปลว (2560 : 27) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 และได้กล่าวถึงการจัดการกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กไว้ว่า ผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ที่ผู้สอนและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุน ชี้แนะ และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้ และค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้สอนจะต้องยอมรับเห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผนสร้างสภาพแวดล้อมและจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเด็ก

3.2.4 การจัดประสบการณ์เรียนรู้ ได้แก่ การจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามแผนการจัดประสบการณ์ โดยยึดหยุ่นตามสถานการณ์จริง มีการเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ปัญหาเฉพาะหน้าและแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรัก เมตตา ใช้หลักจิตวิทยาและการเสริมแรงทางบวก ให้การดูแลเด็กที่มีความแตกต่างกันอย่างเหมาะสมกับวัย และสภาพพื้นฐานของเด็ก การสังเกตพฤติกรรมของเด็กและบันทึกพฤติกรรมสำคัญต่าง ๆ ของเด็กที่เกิดขึ้นขณะจัดประสบการณ์เรียนรู้ บันทึกผลการจัดประสบการณ์เรียนรู้หลังการจัดประสบการณ์ และสะท้อนจุดแข็งจุดอ่อนที่พบจากการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อนำสู่การปรับปรุงการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ซึ่งการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยมีความชัดเจนในเรื่องของการบูรณาการความรู้ โดยตามหลักสูตรได้กำหนดสาระการเรียนรู้มาให้ ผู้สอนจะต้องวางแผนและจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ และจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้วิธีการบูรณาการให้เด็กมองเห็นภาพรวมของความรู้ และนำไปใช้ในชีวิตจริงของเด็กได้ ดังที่พัฒนา ชัชพงศ์ (2543 : 140-142) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย ยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยจึงควรศึกษาทบทวนว่าทักษะสาระการเรียนรู้หรือประสบการณ์สำคัญใดที่จะจัดให้กับเด็กแล้วจึงวางแผนการจัดกิจกรรมต่อไป การที่เด็กได้เรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมที่หลากหลายจะช่วยให้เด็กเกิดการตกผลึกทางความคิด และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ความรู้ที่ได้ไม่ลบเลือนไปโดยง่าย การนำสาระการเรียนรู้ และทักษะต่าง ๆ ที่ต้องการให้เด็กฝึกฝนมาเชื่อมโยงไว้ในการสอน การใช้แหล่งเรียนรู้รอบตัว สื่อมีความหลากหลาย มีความเพียงพอกับความต้องการของเด็ก การจัดกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับกลุ่มเด็กและสภาพแวดล้อมโดยมุ่งให้เกิดประโยชน์แก่เด็กมากที่สุด

3.2.5 การวัดและประเมินผลผู้เรียน ได้แก่ การวัดผลผู้เรียนตามวิธีการที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ และบันทึกผล บันทึกผลการวัดในเครื่องมือการบันทึกผลที่จัดเตรียมไว้ บันทึกข้อมูลสาเหตุของผลการปฏิบัติ ผ่าน หรือไม่ผ่านของผู้เรียนแต่ละคน รายงานผลการวัดและประเมินผู้เรียน และมีการนำผลการวัดและประเมินผลผู้เรียน ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียน/การจัดประสบการณ์เรียนรู้ การบันทึกผลการจัดประสบการณ์ หรือผลของพฤติกรรมที่เด็กแสดงออก ในระหว่างการจัดประสบการณ์เรียนรู้ มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะนั่นคือผลที่เด็กแสดงออกว่าจากที่ได้เรียนรู้มา เด็กเกิดการพัฒนาเป็นอย่างไร พัฒนาได้แค่ไหน และจะต้องพัฒนาต่อไปอย่างไร และผลการพัฒนาเด็กปฐมวัยนั้น จะไม่มีการหยุดนิ่ง เพราะเด็กได้รับการพัฒนาควบคู่ไปพร้อมกับการเจริญเติบโต McAfee & Leong (1994 : unpagged) การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย มีจุดประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็ก โดยมีการรายงานผลและการสื่อสารให้พ่อแม่ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้องควรเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ มีการบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบมีความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้

ภาพพจน์ที่ชัดเจนและถูกต้องที่สุดเกี่ยวกับตัวเด็ก ข้อมูลไม่ควรมาจากความคาดหวังของครูหรือข้อสรุปแบบกว้าง ๆ ขาดตัวอย่างที่ชัดเจน ข้อมูลต่าง ๆ ที่รายงานหรือสื่อสารกับผู้ปกครองหรือผู้เกี่ยวข้องกับเด็ก ควรมีความสัมพันธ์และเหมาะสมกับบทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับเด็กแต่ละกลุ่ม ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กไม่ควรมีการพูดคุย หรือเปิดเผยกับบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง ยกเว้นจะได้รับการอนุญาตหรือยินยอมจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารหรือหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับการดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรทำความเข้าใจแนวทางการพัฒนาครู ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามองค์ประกอบทั้ง 5 สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้เข้าใจอย่างชัดเจน และกำหนดเป็นส่วนหนึ่งของแผนการพัฒนากองศการ ที่มีกระบวนการวางแผนการพัฒนา กำกับติดตาม ประเมินผล และสะท้อนผล เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 ครูผู้สอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวิเคราะห์ตนเองเบื้องต้นก่อนการพัฒนาตนเอง ตามแนวทางที่กำหนด เพื่อทราบจุดที่ต้องพัฒนาและกำหนดเป้าหมายที่ต้องการจากการพัฒนาตนเอง ซึ่งจะช่วยให้มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของตนเองได้อย่างชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำวิธีพัฒนาครูด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ไปทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยเลือกวิธีการที่เฉพาะเจาะจง และพัฒนาให้เกิดผลสำเร็จอย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนาตามกิจกรรมประจำวัน 6 กิจกรรมอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การเตรียมการจัดกิจกรรมการจัดกิจกรรม การประเมินผลการจัดกิจกรรม การบันทึกและรายงานผลการจัดกิจกรรม

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง ควบคู่ไปกับการใช้แนวทางที่ได้จากการวิจัย เพื่อทำให้การวัดและประเมินผลเด็กปฐมวัยได้มาตรฐานและสอดคล้องกับหลักสูตรระดับปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2553). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพฯ: ศรุสภาคท้าว.
- คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ณรงค์ ศาลา. (2559). การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 13(63), 181-192.
- ทิตินา แชมมณี. (2547). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทศบาลตำบลห้วยโพธิ์. (2558). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (พ.ศ. 2558 – 2562)*. กาฬสินธุ์: เทศบาลตำบลห้วยโพธิ์.
- ปริญญ มีสุข. (2552). *ผลการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู*. ดุษฎีนิพนธ์ คุรุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยะมาศ ทองเปลว. (2560). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- พัชรา เอี่ยมกิจการ. (2557). *พัฒนาการเด็กปฐมวัยรากแก้วแห่งชีวิต*. ประชุมวิชาการอภีร์พัฒนารับรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย ครั้งที่ 9. 6-8 พฤษภาคม 2559. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.).
- พัฒนา ชัยพงศ์. (2543). เทคนิควางแผนการสอนแบบ Child-centered. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*, 1(4), 19-21.
- วัฒนา ปญญฤทธิ์. (2548). *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 5*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วาสนา จักรแก้ว วราภรณ์ ทองนิยม และอรัญญา ม่านตา. (2555). *การศึกษาความต้องการการพัฒนาศักยภาพและสมรรถภาพด้านการเรียนการสอนของครูปฐมวัยในเขตภาคเหนือตอนล่าง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ประเวศ วะสี. (2557). "อภีร์พัฒนารับรู้...สู่จุดเปลี่ยนประเทศ. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559, จาก <http://resource.thaihealth.or.th/library/academic/14452>
- สมภาร ชันธิวัตร. (2551). *การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดพิทักษ์วราราม อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2559). การประเมินความต้องการจำเป็นหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของครูผู้ดูแลเด็กประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 39(1), 14-23
- อารุณ ยวนแห้ว. (2558). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดพิษณุโลก*. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ครั้งที่ 2. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. 290-296.
- McAfee, O. & Leong, D. (1994). *Assessing and Guiding Young Children's Development and Learning* (2nd ed). Boston: Allyn & Bacon.